

DOI: 10.7251/GFP2010294S

UDC: 342.565.2(497.6)

Sudska praksa

Datum prijema:
23. april 2020.

Datum prihvatanja:
31. maj 2020.

Prof. dr

Marina M. Simović

*vanredni profesor na Fakultetu
pravnih nauka Univerziteta
„Aperion“ u Banjoj Luci i
sekretar Ombudsmana za
djecu Republike Srpske
marina.simovic@gmail.com*

Praksa Ustavnog suda Bosne i Hercegovine**I) PRAVO NA LIČNU SLOBODU I SIGURNOST**

Postoji povreda prava iz člana II/3d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5 stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi, prilikom donošenja rješenja o određivanju pritvora nakon potvrđivanja optužnice, propustili ponuditi relevantne i dovoljne razloge u prilog zaključka o ispunjenosti posebnog uslova za određivanje pritvora iz člana 146 stav 1 tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH. Suprotno tome, nema kršenja prava iz člana II/3d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5 stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su redovni sudovi, odlučujući o određivanju mjere pritvora apelantu, ponudili relevantni i dovoljne razloge za zaključak da postoje osnovi sumnje da je apelant počinio krivična djela za koja se sumnjiči, te da da postoji i posebni razlog za određivanje pritvora propisan članom 146 stav 1 tačka b) Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH, te dovoljne razloge i obrazloženja zbog kojih daljnje vođenje krivičnog postupka ne bi moglo biti osigurano određivanjem blaže mjere prema apelantu.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud podsjeća da je u Odluci o dopustivosti i meritumu, broj AP-394/18 od 13. marta 2020. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba), razmatrajući stav redovnih sudova koji su, u prilog zaključka o ispunjenosti uslova iz člana 146 stav 1 tačka c) Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14), cijenili i ranije osude koje su brisane iz kaznene evidencije i postojanje više krivičnih prijava protiv apelanta, istakao (vidi, tačka 43): „(...) iz obrazloženja osporenih rješenja ne proizlazi zbog čega bi se na temelju tih okolnosti, uzimajući u obzir načelo pretpostavke nevinosti na koje apelant utemeljeno ukazuje, mogla uspostaviti čvrsta osnova kako bi se pokazalo ne samo da postoji istinska `opravdana sumnja` nego i da postoje ostali ozbiljni razlozi od javnog interesa koji, nezavisno od pretpostavke nevinosti, pretežu nad apelantovim pravom na slobodu i ukazuju da bi apelant mogao ponoviti krivično djelo za koje je zapriječena kazna zatvora od tri godine ili teža kazna“.

Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja tj. kad su se redovni sudovi pozvali na krivične postupke protiv apelanta u drugim predmetima, nema razloga da odstupi od citiranog stava. Naime, apelant se osnovano sumnjiči da je brojne nedozvoljene radnje preduzeo u svojstvu načelnika opštine, a koje svojstvo mu je prestalo 2016. godine. U obrazloženjima osporenih rješenja nema ništa što bi

uputilo na zaključak da postoji osnovana sumnja da je apelant i nakon što je izgubio svojstvo načelnika opštine nastavio sa vršenjem krivičnih djela. Stoga, brojnost nedozvoljenih radnji preduzetih u svojstvu načelnika opštine, sama po sebi ne može biti relevantna i dovoljna za zaključak da bi apelant, puštanjem na slobodu nastavio sa vršenjem krivičnih djela.

Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka u suštini proizilazi da su redovni sudovi zaključili da određivanjem mjera zabrane ne bi mogla biti otklonjena opasnost od uticaja na svjedoke. S obzirom na to da je u ovoj odluci već zaključeno da su redovni sudovi ponuditi relevantne i dovoljne razloge za zaključak o postojanju pritvorskog razloga iz člana 146 stav 1 tačka b) Zakona o krivičnom postupku Federacije BiH, to se ne mogu prihvatiti osnovanim apelantovi navodi u ovom dijelu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-896/20 od 8. aprila 2020. godine)

II) PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Stanarsko pravo

Osporenim presudama povrijeđeno je apelantkinjino pravo na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine kada su redovni sudovi obavezali apelantkinju na naknadu štete bez relevantnog ispitivanja osnova za takvu naknadu u svjetlu zakonskog okvira koji propisuje obavezu podnošenja zahtjeva za izvršenje odluke Komisije na upravno izvršenje u prekluzivnom roku, što, u suprotnom, dovodi *ex lege* do gubitka stanarskog prava. Zbog toga, sama odluka Komisije o potvrđivanju stanarskog prava ima značaj tek podnošenjem zahtjeva za njeno upravno izvršenje pred nadležnim organima uprave, o čemu je Ustavni sud u svojoj praksi usvojio jasno stanovište. Pri tome, redovni sudovi u konkretnom slučaju nisu dali ni relevantno obrazloženje o prigovore zastare potraživanja, u smislu člana 376 Zakona o obligacionim odnosima Federacije BiH i apelantkinjinoj odgovornosti za potraživanu štetu u okolnostima kada je zgrada u kojoj se nalazio sporni stan devastirana uslijed više sile, odnosno ratnih dešavanja, što je bio razlog da se ta zgrada potpuno sruši nakon rata na osnovu odluka nadležnih organa.

Iz obrazloženja:

S obzirom na to da je apelantkinja nosilac javne vlasti, Ustavni sud podsjeća da ona ne uživa zaštitu prava zagwarantovanih odredbama Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenih protokola koji regulišu odnos javne vlasti i pojedinaca i pružaju pojedincima zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu sa javnom vlašću. Međutim, Ustavni sud je u svojoj praksi ukazao da Evropska konvencija pruža minimum zaštite u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a Ustav Bosne i Hercegovine daje širu zaštitu, pa je usvojio stanovište da, prema članu VI/3b) Ustava Bosne i Hercegovine, svako ko je bio stranka u određenom postupku i ko ima presudu bilo kojeg suda za koju smatra da su mu njome povrijeđena prava - može da podnese apelaciju Ustavnom sudu. U skladu s tim, državni organi i javna vlast, kao učesnici sudskih postupaka, uživaju garancije prava na pravičan postupak i prava na imovinu iz člana II/3e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP- 39/03 od 27. februara 2004. godine, objavljena na www.ustavnisud.ba).

Prema ocjeni Ustavnog suda, podnošenjem zahtjeva za izvršenje odluke Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (Komisija), tužiteljka i njen suprug bi u okolnostima konkretnog slučaja iskazali namjeru da žele da vrata u posjed sporni stan [bez obzira na činjenicu da je sporni stan u ratu uništen jer ni Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 46/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09), niti Zakon o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica ("Službene novine Federacije BiH" br. 43/99, 51/00, 56/01, 27/02 i 24/03 ne prave razliku između stanova], čime bi zadržali sva prava na spornom stanu, odnosno stanarsko pravo i sve benefite koje to pravo za sobom povlači. Ustavni sud smatra da obrazloženje redovnih sudova da tužiteljka i njen suprug nisu ni morali podnijeti zahtjev za izvršenje odluke Komisije, pokreće pitanje i pravne sigurnosti, jer se takvo obrazloženje kosi ne samo sa članom 5 stav (2) Zakona o izvršenju

odluka Komisije, već i sa praksom Ustavnog suda i činjenicom da su mnogi nosioci stanarskog prava u Bosni i Hercegovini izgubili to pravo upravo zbog nepoštovanja zakonskog okvira kojim je regulirano pitanje povrata stanarskog prava, koji se morao poštovati, bez izuzetaka.

Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju pitanje osnova za naknadu bilo od ključnog značaja u ovom predmetu koje su redovni sudovi propustili da ispituju poštujući odredbe imperativnog karaktera, i to člana 5 stav (2) Zakona o izvršenju i člana 5 stav (3) Zakona o prestanku primjene i činjenicu da je nadležni organ uprave pravosnažno odbio zahtjev za povrat spornog stana u posjed i potvrđivanje stanarskog prava na spornom stanu upravo zbog nepoštovanja člana 5 stav (2) Zakona o izvršenju. Prema ocjeni Ustavnog suda, ukazani propust redovnih sudova je sasvim dovoljan da se zaključi da je u konkretnom slučaju nedostatak obrazloženja redovnog suda o ključnom pitanju koje se tiče osnova za potraživanu naknadu -doveo do kršenja apelantkinjinog prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-102/18 od 27. novembra 2019. godine)

III) PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Pravo na pristup sudu

Postoji kršenje prava na pristup sudu, kao segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u situaciji kada je Kantonalni sud odbacio apelan-tovu žalbu kao neblagovremenu proizvoljno primijenivši odredbu člana 76 stav (1) Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH, kojom je jasno regulisano da rok za žalbu teče od dana dostavljanja rješenja ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe. Pri tome, Kantonalni sud ničim nije osporio apelantove tvrdnje da mu rješenje nije dostavljeno, odnosno da je za promjenu stanja upisa u zemljišnoj knjizi saznao tek kada je zatražio izvod iz zemljišne knjige, nakon čega je izjavio žalbu Kantonalnom sudu.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da predmetna apelacija pokreće pitanje da li je apelantu uskraćeno pravo na pristup sudu odbacivanjem, kao neblagovremene, žalbe protiv prvostepenog rješenja kojim je izvršena promjena upisa stanja u zemljišnoj knjizi. U vezi s tim, Ustavni sud iz raspoloživih dokumenata zapaža da se promjena upisa prava raspolaganja, te prava korišćenja u zemljišnim knjigama desila na osnovu rješenja Opštinskog suda od 3. avgusta 1999. godine, koje je doneseno po zahtjevu podnosioca zahtjeva. Pri tome, apelant, kao zainteresovano lice, tvrdi da je njegov pravni prednik ranije bio upisan kao nosilac prava raspolaganja i prava korišćenja pojedinih nepokretnosti na kojima je sprovedena promjena prava korišćenja i raspolaganja, te da mu rješenje nikada nije dostavljeno, što ni Kantonalni sud nije osporio. Ustavni sud, takođe, zapaža da Kantonalni sud nije osporio ni apelantovu tvrdnju da je za promjenu upisa u zemljišnim knjigama saznao (tek) 13. juna 2017. godine.

Međutim, ono što je Kantonalnom sudu sporno jeste činjenica da je od promjene upisa stanja u zemljišnim knjigama do saznanja za promjenu prošlo 18 godina, shodno činjenici da su zemljišne knjige javni registri koji su dostupni svim zainteresovanim licima i da je apelant imao mogućnost da se blagovremeno upozna sa činjenicom da je promijenjen upis, odnosno odmah nakon izvršene promjene 3. avgusta 1999. godine. U takvim okolnostima, prema ocjeni Kantonalnog suda, rok koji je propisan članom 76 stav 1 Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 58/02, 19/03 i 54/04) nije mogao da se računa od dana kada je apelant zatražio i dobio zk. izvod iz kojeg je saznao za promjenu.

U vezi sa takvim obrazloženjem, Ustavni sud podsjeća na sadržinu odredbe člana 76 stav (1) Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH. Iz citirane odredbe proizilazi da rok od 15 dana za podnošenje žalbe teče od dana prijema prepisa odluke ili saznanja o radnji koja je predmet žalbe. Ustavni sud zapaža da apelantovu tvrdnju da mu osporeno prvostepeno rješenje nije dostavljeno (od kada teče rok od 15 dana za ulaganje žalbe) Kantonalni sud ničim nije osporio. Uz to, Ustavni sud zapaža da Kantonalni sud ničim nije osporio ni apelantovu tvrdnju da je (tek) 13. juna 2017. godine

saznao za promjenu stanja upisa u zemljišnoj knjizi, kada je od nadležnog Zemljišnoknjižnog ureda u Travniku zatražio izvod.

Ustavni sud posebno naglašava da prilikom odlučanja nije ocijenio opravdanost iznesenih prigovora kojim apelant iscrpno ukazuje da je promjena upisa u zemljišnim knjigama izvršena nezakonito, budući da će opravdanost iznesenih prigovora ispitati Kantonalni sud ukoliko u svjetlu ove odluke i pravilne primjene člana 76 stav (1) Zakona o zemljišnim knjigama Federacije BiH ocijeni da je apelant žalbu protiv prvostepenog rješenja podnio blagovremeno.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-5337/17 od 13. novembra 2019. godine)

IV) PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Izvršni postupak

Postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada je sud u osporenoj odluci svoj pravni zaključak o nemogućnosti isplate novčanih potraživanja na račun opunomoćenika tražitelja izvršenja zasnovao na proizvoljnoj primjeni relevantnih odredaba Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku, zanemarujući kontekst i cilj načela izvršnog postupka i kada je zbog toga apelantica spriječena da svoje dosuđeno potraživanje realizuje u periodu od tri godine i sedam mjeseci, čime je prekršeno i njeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku.

Iz obrazloženja:

Opštinski sud je u stavu II izreke naložio apelantici (tražitelju izvršenja) da u roku od 15 dana uredi prijedlog za izvršenje na način da ga uskladi u pogledu prenosa novčanog potraživanja na transakcijski račun tražitelja izvršenja, a ne na transakcijski račun opunomoćenika tražitelja izvršenja, kako je to navedeno u prijedlogu za izvršenje, te ukazao da je uporište za pravni stav da je prijedlog neuredan, jer ne odgovara izvršnoj ispravi i nema istovjetnosti između prijedloga i rješenja o izvršenju, našao u pravnom shvatanju Kantonalnog suda izraženom u više odluka. Navedenu odluku Opštinskog suda Kantonalni sud je u žalbenom postupku potvrdio u odnosu na stav I (kojim je usvojen prigovor izvršenika i ukinuto rješenje o izvršenju), te naveo da u cijelosti prihvata obrazloženje prvostepenog suda i primjenu odredaba Zakona o izvršnom postupku („Službene novine FBiH“ br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 37/11, 74/11, 35/12, 35/12, 46/16, 36/17 i 55/18) na koje se pozvao prvostepeni sud, dok je žalbu odbacio kao nedopuštenu u odnosu na stav II uz obrazloženje da je navedeni stav zaključak suda kojim se apelantica kao tražitelj izvršenja poziva da u ostavljenom roku uredi svoj prijedlog za izvršenje.

S druge strane, Ustavni sud podsjeća da apelantica smatra da je redovni sud proizvoljno primijenio određene odredbe Zakona o izvršnom postupku, odnosno propustio na odgovarajući način primijeniti odredbe ovog zakona i Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni list RBiH“ br. 2/92, 13/93 i 13/94 i „Službene novine FBiH“ br. 29/03 i 42/11) koje su relevantne za ovo pitanje, ističući da je njen opunomoćenik, kao advokat, ovlašten da naplati potraživanja prebacivanjem na svoj račun, te da se u konkretnom slučaju ne radi ni o kakvom prelazu potraživanja na njenog opunomoćenika, već samo o ovlaštenju za naplatu u ime i za račun apelantice, kao tražioca izvršenja, na osnovu punomoći.

Sumirajući sve navedeno, Ustavni sud konstatuje da je u konkretnom slučaju sporno pravno pitanje isto kao u Odluci broj AP-2344/18 – da li tražitelji izvršenja mogu tražiti izvršenje radi naplate novčanih potraživanja isplatom na tekući račun svog opunomoćenika. Stoga, imajući u vidu stavove izražene u Odluci broj AP-2344/18 u pogledu navedenog pitanja, te sve okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju mogu primijeniti stavovi izraženi u Odluci broj AP-2344/18 u pogledu spornog pitanja. Slijedom navedenog, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom predmetu redovni sud proizvoljno primijenio relevantne odredbe i načela Zakona o izvršnom postupku i Zakona o obligacionim odnosima kada je ukinuo rješenje o izvršenju i naložio apelantici kao tražitelju izvršenja da uredi prijedlog za izvršenje u smislu da naznači svoj račun za prenos novčanih sredstava umjesto računa opunomoćenika. Pri tome, Ustavni sud ističe da je i Kantonalni sud u odgovoru na apelaciju broj AP-3645/18 ukazao na promjenu pravnog stava Vrhovnog

suda o ovom pitanju, tako da je, u suštini, dopušten prenos potraživanja na račun opunomoćenika tražitelja izvršenja, uz ovlaštenje tražitelja izvršenja (Ustavni sud, Odluka o dopustivosti meritumu, broj AP- 3645/18 od 27. novembra 2019. godine, tačka 17, dostupna na www.ustavnisud.ba).

Stoga, imajući u vidu navedeno, umjesto posebnog obrazloženja, Ustavni sud se u cijelosti poziva na Odluku o dopustivosti i meritumu, broj AP-2344/18 od 6. juna 2018. godine i zaključuje da je u okolnostima konkretnog slučaja prekršeno apelantičino pravo na pravično suđenje.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 15. januara 2020. godine)

V) PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Obrazloženje presude

Nema kršenja apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 st. 1, 2 i 3a) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada su, sagledavajući postupak u cjelini, redovni sudovi za osporene odluke dali detaljna, jasna i argumentovana obrazloženja u pogledu izvedenih dokaza i primjene pozitivnopravnih propisa, te kada su redovni sudovi dali logična i uvjerljiva obrazloženja da je apelant počinio krivično djelo Ubistva iz člana 166 stav 1 Krivičnog zakona Federacije BiH. Iz obrazloženja osporenih presuda ne proizlazi ništa što bi ukazivalo da je apelantu u predmetnom postupku na bilo koji način bilo uskraćeno pravo na nepristrasan sud, kao i da su redovni sudovi imali sumnju u pogledu postojanja bilo koje činjenice koja čini obilježje krivičnog djela Ubistva, pa da bi tu sumnju rješavali presudom na način koji je povoljniji za apelanta, niti je u predmetnom krivičnom postupku prekoračena optužba i na taj način povrijeđeno apelantovo pravo na odbranu.

Iz obrazloženja:

U odnosu na navode apelacije koji se tiču prava na nepristrasan sud, Ustavni sud, prije svega, naglašava da član 6 stav 1 Evropske konvencije zahtijeva da sud bude nepristrasan. Nepristrasnost označava odsutnost predrasuda ili naklonosti. Međutim, u okolnostima konkretnog predmeta, Ustavni sud ne nalazi postojanje kauzalnosti između diskrecionog prava sudije da u svakom konkretnom predmetu cijeni dokaze, odnosno u konkretnom slučaju pokloni vjeru dokazima optužbe kod utvrđivanja apelantove odgovornosti za izvršenje predmetnog djela Ubistva. Ovo iz razloga, što ni sam apelant osim paušalnih navoda u vezi sa navodnom (ne)pristrasnošću suda, nije u svojim apelacionim navodima na konkretan način ukazao u čemu se ogleda povreda navedenog prava. Ustavni sud, pri tome, ima u vidu da je pitanje pristrasnosti (prvostepenog) suda ujedno, između ostalog, bilo predmetom rasprave u žalbenom postupku u kojem je donesena konačno osporena odluka Vrhovnog suda i gdje je zaključeno da poklanjanje vjere pojedinom svjedoku optužbe nije rezultiralo pristrasnošću prvostepenog suda tužilaštvu i dovođenjem u pitanje pravilnosti činjeničnog utvrđenja. Stoga, po ocjeni Ustavnog suda, iz stanja spisa predmeta ne proizlaze okolnosti koje bi objektivno opravdale apelantovu bojazan i dovele u pitanje nepristrasnost sudije, odnosno suda u konkretnom slučaju.

Ustavni sud zapaža da apelant ukazuje da je u ovoj krivičnopravnoj stvari došlo do prekoračenja optužnice narušavanjem njenog objektivnog identiteta (prekvalifikacijom krivičnog djela Nasilničko ponašanje u krivično djelo Ubistvo) što je rezultiralo povredom apelantovog prava na odbranu. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća da se objektivni identitet optužbe i presude ogleda u tome što se presuda može odnositi samo na djelo koje je obuhvaćeno optužbom, tj. sud je vezan za činjenični opis djela izložen u optužbi koja je podnesena ili eventualno na glavnoj raspravi izmijenjena. Nadalje, o prekoračenju optužbe radi se samo onda kada se presuda odnosi na drugo ili drugačije djelo od onoga koje je predmetom optužbe, dakle kada je izmijenjen objektivni identitet djela.

U okolnostima konkretnog predmeta, Ustavni sud zapaža da se osporene presude odnose na djelo koje je bilo predmetom optužbe, tj. da je apelant počinio između ostalog i krivično djelo Ubistva. Pri tome, Ustavni sud napominje da se ne može govoriti o izmjeni objektivnog identiteta djela sadržanog u optužnici, kada je optuženi oglašen krivim za onu djelatnost koju je u okviru optužnice utvrđeno da je počinio. Dakle, suprotno apelantovim tvrdnjama, u konkretnom slučaju se ne može

govoriti o prekoračenju optužbe, niti po ocjeni Ustavnog suda obrazloženje konačno osporene odluke Vrhovnog suda (koji nije vezan za prijedloge tužioca u pogledu pravne ocjene djela) u tom dijelu ostavlja dojam proizvoljnosti, budući da zadovoljava kriterijume obrazložene sudske odluke kojom se štiti apelantovo pravo na odbranu.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-3061/18 od 26. marta 2020. godine)

VI) PRAVA NA PRAVIČNO SUĐENJE

Ugovor o kupoprodaji

Nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kako u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja tako i u pogledu primjene relevantnih odredaba Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, Zakona o uređenju prostora i građenju i Zakona o građevinskom zemljištu, kada je Vrhovni sud potvrdio stav nižestepeni sudova prema kojem je tužbeni zahtjev apelanta neosnovan, budući da je apelant predmetnu parcelu kupio od nevlasnika, zbog čega je predmetni kupoprodajni ugovor protivan prinudnim propisima i da tuženi ima jače pravo na posjed. Pri tome, Ustavni sud zaključuje da je Vrhovni sud u osporenoj presudi odgovorio na svaki revizioni navod koji je ocijenjen bitnim i relevantnim za odlučenje, te kada su za svoje stanovište dali valjane, jasne i logične razloge.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud smatra da su redovni sudovi, suprotno apelantovim navodima, na temelju izvedenih dokaza, jasno i argumentovano obrazložili da je u toku 1988. godine proveden upravni postupak izuzimanja predmetne parcele, kao neizgrađenog građevinskog zemljišta, od ranijih nosilaca prava korištenja i da je stoga apelant predmetnu parcelu (koja je predmet kupoprodajnog ugovora od 29. marta 2005. godine i aneksa tog ugovora od 25. aprila 2005. godine) kupio od nevlasnika koji su i pravo korištenja izgubili momentom njenog izuzimanja i pri tome se pozvali na relevantne odredbe člana 37 Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“ br. 6/80 i 36/90 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 38/03), čl. 2 i 49 Zakona o uređenju prostora i građenju i čl. 6, 21 i 22 Zakona o građevinskom zemljištu („Službeni list SR BiH“ br. 34/86, 1/90 i 29/90). Osim toga, apelant ukazuje da on i njegovi zastupnici nikada nisu imali na raspolaganju dokazni materijal koje navode sudovi.

U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da se Vrhovni sud, bavio ovim pitanjem, te iz obrazloženja presude slijedi da nisu tačni i ne proizlazi iz stanja spisa navodi revizije da tuženom nisu dostavljeni dokazi na temelju kojih je suđeno u ovoj parnici, jer iz raspravnih zapisnika ne proizlazi prigovor tuženog na provedene dokaze, niti prigovor u tom pravcu. Stoga suprotno apelantovim navodima, po mišljenju Ustavnog suda, u osporenoj odluci nema proizvoljnosti u primjeni prava. Po mišljenju Ustavnog suda, Vrhovni sud je u osporenoj odluci dao jasno i argumentovano obrazloženje zbog čega je neosnovan apelantov tužbeni zahtjev, pri čemu su primijenjeni relevantni pravni propisi čija se primjena ne doima proizvoljno, niti na štetu apelanta.

U odnosu na navode iz apelacije da osporena presuda ne sadrži obrazloženje o odlučnim činjenicama i razlozima za odbijanje tužbenog zahtjeva apelanta, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda iz koje proizlazi da su domaći sudovi dužni obrazložiti svoje presude, pri čemu ne moraju dati detaljne odgovore na svaki navod, ali ako je podnesak suštinski važan za ishod predmeta, sud se u tome slučaju u svojoj presudi mora njime posebno pozabaviti. Dakle, sudska odluka mora imati razloge na kojima je zasnovana i mora imati obrazloženje, pogotovo na podnesak koji je suštinski važan za ishod spora. U suprotnom, postoji povreda člana 6 stav 1 Evropske konvencije (vidi, Evropski sud, *Van der Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61). U konkretnom slučaju iz stanja u spisu i navoda apelacije, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud, suprotno navodima apelacije, u svojoj presudi odgovorio na svaki revizioni navod koji je ocijenjen bitnim i relevantnim za odlučenje, te za svoje stanovište dao valjane, jasne i logične razloge, u skladu sa zahtjevima člana 6 stav 1 Evropske konvencije.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2585/18 od 19. februara 2020. godine)

VII) PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Donošenje odluke u razumnom roku

Postoji kršenje prava na pravično suđenje člana II/3e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku, kada je predmetni postupak, koji nije bio naročito složen, pred redovnim sudovima trajao skoro deset godina zbog isključivo proceduralnih grešaka redovnih sudova.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da je predmetni postupak započeo 5. decembra 2006. godine kada je tužilac podnio tužbu protiv apelanta Osnovnom sudu. U toku trajanja postupka Vrhovni sud je donio presudu od 22. decembra 2011. godine (nakon pet godina od podnošenja tužbe), koja je ukinuta Odlukom Ustavnog suda, broj AP-554/12 od 13. januara 2013. godine i predmet vraćen redovnim sudovima na ponovni postupak. Nakon toga, u ponovljenom postupku, presude nižestepenih sudova su tri puta ukidane i predmet vraćan na ponovni postupak tim sudovima i pored jasnih uputa Ustavnog suda iz Odluke broj AP-554/12. Ponovljeni postupak je okončan presudom Vrhovnog suda od 26. oktobra 2017. godine nakon skoro pet godina od donošenja odluke Ustavnog suda.

Iz navedenog proizlazi da je predmetni postupak pred redovnim sudovima trajao skoro deset godina isključivo zbog proceduralnih grešaka tih sudova. Kako redovni sudovi u odgovorima na apelaciju nisu dali nikakve razloge ni objašnjenja za ovako dugo trajanje postupka, koji po svojoj prirodi nije bio naročito složen, Ustavni sud smatra da je navedeni postupak prešao granice „razumnog“ trajanja, pa ove apelantove navode smatra osnovanim.

Ustavni sud podsjeća da, prema članu 74 Pravila Ustavnog suda, može odrediti naknadu na ime nematerijalne štete, te ako odluči da je potrebno dodijeliti novčanu naknadu, da će je odrediti na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda. Dakle, za razliku od postupaka pred redovnim sudovima, Ustavni sud određuje naknadu nematerijalne štete u posebnim slučajevima kršenja zagarantovanih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Uzimajući u obzir navedeno, te sve okolnosti konkretnog slučaja, između ostalih i to da je apelant pravno lice, kao i činjenicu da apelant nije ni tražio naknadu nematerijalne štete, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju utvrđivanje kršenja apelantovih prava dovoljna satisfakcija za apelanta.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-598/18 od 17. decembra 2019. godine)

VIII) PRAVO NA PRIVATNI I PORODIČNI ŽIVOT, DOM I PREPISKU.

Nema kršenja prava iz člana II/3f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada je Okružni sud u osporenoj presudi izvršio odgovarajuću analizu relevantnih kriterija u kontekstu specifičnih okolnosti konkretnog slučaja na način kako to zahtijevaju standardi Evropskog suda za ljudska prava uspostavljeni praksom tog suda u pogledu postizanja pravične ravnoteže između prava iz čl. 8 i 10 ove konvencije.

Iz obrazloženja:

Ustavni zapaža da iz stanja u spisu proizlazi da su tuženi u spornom tekstu prenijeli informacije koje je trećetužena kao autor teksta dobila od Okružnog tužilaštva i akcionara „T. “. Dakle, proizlazi da su se tuženi prilikom objave spornog članka oslanjali na više izvora informacija i da nisu imali razloga da sumnjaju u njihovu vjerodostojnost, da su objavljenim informacijama ukazali na nepravilnosti u poslovanju pravnog lica kojim je u relevantnom periodu u svojstvu predsjednika Upravnog odbora rukovodio apelant, te da je izražavanje u suštini istinito (tokom postupka utvrđeno da je optužnica protiv apelanta u relevantnom periodu (u vrijeme objave članka) bila podignuta i potvrđena, da je isplaćena šteta na vozilu vlasništvo bivšeg direktora T. i da je bila angažovana Agencija za obezbjeđenje imovine i lica „V.“).

Ustavni sud takođe zapaža da u spornom tekstu apelantu lično nije bilo omogućeno da iznese svoj stav o objavljenim informacijama, što bi sa stanovišta novinarske etike bilo razumno i očekivano

kako bi se ukazana nepravilnost u poslovanju pravnog lica „Tržnica“ sagledala iz više uglova i na taj način čitateljima pružila prilika da sami donesu sud o spornom događaju. Međutim, Ustavni sud zapaža da je prvotuzeni objavio apelantov demant na sporni članak i na taj način omogućio apelantu da iznese svoj stav o iznesenim informacijama.

Stoga, Ustavni sud zapaža da se na osnovu okolnosti konkretnog slučaja može zaključiti da su tuženi prilikom iznošenja i pronošnja izražavanja postupali razumno i u skladu s profesionalnim standardima, na način da su se za objavljene informacije oslanjali na više izvora informacija, pri čemu su omogućili i suprotnoj strani (apelantu) da se izjasni na okolnosti objavljenih informacija, iz čega proizlazi da su, kako je to zaključio i Okružni sud, postupali u „dobra namjeri“, prilikom objavljivanja predmetnih informacija.

Ustavni sud smatra da nema dokaza prema kojima je opis događaja iz spornog članka pretežno neistinit i da je cilj bio isključivo poticanje klevetničkih izjava prema apelantu. Ovo tim prije što je Okružni sud u ponovnom postupku utvrdio da su u konkretnom slučaju objavljene informacije doprinjele raspravi od javnog interesa.

Na osnovu navedenog, Ustavni sud zaključuje da je miješanje u apelantovo pravo na ugled u konkretnom slučaju proporcionalno zakonitom cilju kome se teži, odnosno da je bilo neophodno u demokratskom društvu u smislu člana 8 stav 2 Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju osporenom odlukom uspostavljena pravična ravnoteža između dva jednako zaštićena prava (prava apelanta na ugled i prava tuženih na slobodu izražavanja).

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-2471/18 od 11. marta 2020. godine)

IX) PRAVO NA IMOVINU

Izvršni postupak

U izvršnom postupku je povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kada je Opštinski sud u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja, prilikom odlučivanja o apelantovim prigovorima kojima je tražio zaštitu svoje imovine, propustio primijeniti odredbe člana 10 Zakona o izvršnom postupku kojima je propisano na koji način se vrši dostava odluka donesenih u izvršnom postupku, pa se takvo miješanje u apelantovo pravo na mirno uživanje imovine ne može smatrati „zakonitim“.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud zapaža da je rješenjem o izvršenju određeno da će izvršenje provesti na plati koju apelant ostvaruje kod poslodavca, zapljenom potraživanja i prenosom na žiroračun zakonske zastupnice tražiteljica izvršenja. Uzimajući u obzir vlastitu i praksu Evropskog suda, te okolnost da se apelant provođenjem rješenja lišava imovine, te da, u skladu sa odredbama Zakona o izvršnom postupku (“Službene novine Federacije BiH” br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09, 74/11, 35/12, 35/12, 46/16, 36/17 i 55/18), a, radi zaštite svojih imovinskih prava i interesa, ima pravo da prigovara načinu provođenja izvršenja i da traži obustavljanje provođenja izvršenja, Ustavni sud smatra da se u konkretnom slučaju radi o miješanju u apelantovo pravo na imovinu u smislu drugog pravila sadržanog u drugoj rečenici stava 1 člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Načelo pravne sigurnosti je prisutno u cijeloj Evropskoj konvenciji i mora biti poštovano bez obzira na to koje se od tri pravila iz člana 1 Protokola broj 1 primjenjuje. Ovo načelo podrazumijeva postojanje i poštovanje adekvatno dostupnih i dovoljno preciznih domaćih zakona koji zadovoljavaju osnovne zahtjeve pojma „zakon“ (vidi, Evropski sud, *Iatridis protiv Grčke*, presuda od 25. marta 1999. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1999-II, tačka 58). Tek kada je ovaj zahtjev ispunjen, može se razmatrati da li postoji pravična ravnoteža između zahtjeva od opšteg ili javnog interesa i zahtjeva za zaštitu pojedinačnog prava na imovinu.

Odbedom člana 10 stav 1 Zakona o izvršnom postupku propisano je, pored ostalog, da se dostava rješenja o prigovoru na rješenje o izvršenju vrši prema pravilima o dostavi tužbe iz Zakona o parničnom postupku. S druge strane, članom 10 stav 2 Zakona o izvršnom postupku propisano je da,

ukoliko se radi o izvršenju na osnovu izvršne isprave i ukoliko se stranka kojoj pismeno treba dostaviti ne nalazi na adresi naznačenoj u prijedlogu, a niti na adresi, odnosno sjedištu prijavljenom nadležnom organu, dostava se obavlja putem oglasne ploče suda i za slučaj dostave odluka navedenih u stavu 1 ovoga člana. Dakle, iz sadržaja navedene odredbe proizlazi jasna obaveza suda da ukoliko se stranka ne nalazi na adresi iz prijedloga za izvršenje, odnosno adresi prijavljenoj nadležnom organu, dostavu odluke o prigovoru na rješenje o izvršenju - izvrši putem oglasne ploče suda.

Međutim, Ustavni sud konstatuje da iz činjeničnog stanja predmeta ne proizlazi da je Opštinski sud dostavu navedenih odluka pokušao izvršiti putem oglasne table suda u smislu člana 10 stav 2 Zakona o izvršnom postupku, nakon što je utvrđeno da nije valjana punomoć koju je dostavio opunomoćenik, te nakon što je utvrđeno da se zakonska zastupnica tražiteljka izvršenja ne nalazi na ostavljenoj adresi iz prijedloga za izvršenje, odnosno dostavljenoj adresi u SR Njemačkoj. Ovo naročito što iz stanja u spisu proizlazi da je Opštinski sud na isti način vršio dostavu odluke tražiteljici izvršenja.

U vezi sa navedenim, Ustavni sud naglašava da je nužno da se u izvršnom postupku, tokom cijelog trajanja postupka, procesne radnje preduzimaju u skladu sa odredbama Zakona o izvršnom postupku, kako bi se zaštitila prava ne samo tražitelja izvršenja već i sa ciljem zaštite imovinskih i drugih prava i interesa koji pripadaju izvršeniku u tom postupku kako bi se spriječilo bespotrebno umanjenje njihove imovine, a što je u konkretnom slučaju apelant kao izvršenik i tražio.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, AP-4217/18 od 28. januara 2020. godine)

X) PRAVO NA IMOVINU

Ne postoji povreda prava iz člana II/3k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer je u okolnostima konkretnog slučaja privremeno oduzimanje putničkog motornog vozila i prateće dokumentacije za to vozilo od apelanta bilo u skladu sa zakonom i u javnom interesu, pri čemu na apelanta nije stavljen pretjeran teret.

Iz obrazloženja:

Ustavni sud, nasuprot apelantovim navodima, smatra neosnovanim apelantove navode o prekomjernom vremenskom periodu u kojem je on lišen korišćenja spornog vozila budući da period do donošenja osporenih odluka ne može razmatrati (zbog formalnih razloga propisanih u članu 18 Pravila Ustavnog suda), a po osporenim odlukama period počinje da teče 4. oktobra 2017. godine. S druge strane, polazeći od osporenih odluka i apelantovih navoda Ustavni sud, takođe, ukazuje na nekoliko veoma bitnih činjenica - sud ne rukovodi istragom, već postupkom ako do njega dođe, tako da sud ne može uticati na trajanje istrage. Osim toga, sud je u konkretnom predmetu u obrazloženju osporenih odluka jasno naveo da je istraga u toku. Iz navedenog proizlazi da očigledno postoje okolnosti koje opravdavaju privremeno oduzimanje predmeta od apelanta u konkretnom predmetu jer postoji osnov sumnje da se oduzeti predmeti mogu dovesti u vezu s krivičnim djelom zbog kojeg se postupak vodi, te samim tim mogu poslužiti kao dokaz u kasnijim fazama postupka.

Ustavni sud, takođe, naglašava da se predmeti privremeno mogu oduzeti od počinioca krivičnog djela, ali i od trećih lica ako se radi o predmetima koji se po Krivičnom zakonu Republike Srpske imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku (član 82 stav 2 Krivičnog zakona Republike Srpske). Stoga, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom predmetu „zakonito“ miješanje u apelantovu imovinu i ovakvo miješanje predviđeno relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 53/12) i Krivičnog zakona Republike Srpske.

Ustavni sud mora razmotriti pitanje da li je zakonito lišavanje apelanta njegove imovine, koje je u javnom interesu, proporcionalno cilju koji se želi postići, tj. da li uspostavlja pravičnu ravnotežu između apelantovog prava i opšteg javnog interesa.

Odgovarajući na pitanje da li je to miješanje bilo proporcionalno legitimnom cilju, Ustavni sud smatra da su osporene odluke, koje su u konkretnom slučaju osnov miješanja u apelantovu imovinu, proporcionalne cilju i svrsi, te da stoga na apelanta nije stavljen pretjeran teret. Pri tome, Ustavni

sud naročito zapaža da apelant nije Ustavnom sudu dostavio dokaze da je, u smislu člana 139 stav 2 Krivičnog zakona Republike Srpske, tom sudu podnio zahtjev za vraćanje privremeno oduzetih predmeta, o kojem bi taj sud morao da odluči u roku od sedam dana. U tom kontekstu, imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se donošenjem odluka kojim je apelantu privremeno oduzeto sporno vozilo i prateća dokumentacija za to vozilo koje „služi“ krivičnom postupku - ne stavlja pretjerani pojedinačni teret na apelanta u poređenju s javnim interesom koji se želi ostvariti (princip da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu izvršenjem krivičnog djela), čime je postignuta pravična ravnoteža između zahtjeva opšteg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu osnovnih prava pojedinaca, te je nesporno da je ovo miješanje u apelantovu imovinu u skladu s principom pravne sigurnosti.

Sve navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, korespondira sa stavom Evropskog suda u predmetu *Raimondo protiv Italije* (predstavka broj 12954/87, presuda od 22. februara 1994. godine, tačka 27) u kojem je Evropski sud zaključio da je privremena mjera o zapljeni i oduzimanju imovine u istražnom postupku „očigledno privremena mjera koja za cilj ima da imovina za koju se sumnja da predstavlja plod nezakonitih aktivnosti koje su obavljene na štetu društvene zajednice, može kasnije biti oduzeta ako se za tim ukaže potreba. Mjera kao takva se, dakle, može opravdati opštim interesom...“.

(Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj AP-5250/17 od 30. oktobra 2019. godine)